

EL ROURE

Núm. 73

2n quadrimestre 2025

Publicació del **Consell Municipal de la Gent Gran**
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Cobles i orquestes del nostre record

Entrevista a Gemma Coma-Alabert

La ciutat amable

Envellir amb sentit: un projecte col·lectiu

Eva Pesaferrer

Cap de secció de Gent Gran i accessibilitat

Hi ha preguntes que ens acompanyen sovint en la nostra feina: com volem envellir? Com ha de ser una ciutat que cuida, escolta i reconeix les persones grans com a part activa i valuosa de la seva comunitat? La resposta mai és senzilla, però sí inspiradora: envellir és molt més que sumar anys; és continuar sent, continuar aportant, continuar sentint-se part del projecte col·lectiu.

Amb aquest esperit vam impulsar fa unes setmanes el cicle de conferències *"Cap a la Girona ciutat amiga i inclusiva amb les persones grans: els reptes del segle XXI"*, una iniciativa compartida entre l'Ajuntament de Girona, la Universitat de Girona i la Fundació "la Caixa". La voluntat era clara: obrir un diàleg sincer sobre com volem afrontar, com a comunitat, el repte d'envellir amb sentit.

Les aportacions de les persones expertes van coincidir en la necessitat de replantejar la manera com entenem l'envelliment, reconeixent la diversitat d'experiències i maneres de viure aquesta etapa.

Des d'aquesta perspectiva, la Dra. Marije Goikoetxea va defensar que envellir amb sentit significa mantenir un projecte de vida, conservar vincles significatius i sentir-se part activa de la comunitat, amb la llibertat de decidir fins a l'últim moment.

En la mateixa línia, el Dr. Javier Yanguas, va subratllar que les cures no han de ser només una provisió de serveis, sinó una relació humana de proximitat, confiança i respecte, capaç d'acompanyar la persona en les transicions de la vida. Alhora, va alertar sobre la creixent realitat de la soledat no desitjada, i va defensar la necessitat de reforçar comunitats que cuidin, que vinculin i que permetin sentir-se reconegut fins al final de la vida.

Com va apuntar la Dra. Goikoetxea, la porta per donar sentit a la vida s'obre des de dins, però la comunitat ha de crear les condicions perquè tothom pugui travessar-la amb seguretat i confiança. Des del Servei d'Atenció a la Gent Gran i Dependències de l'Ajuntament de Girona, assumim amb responsabilitat aquest repte: continuar escoltant, acompanyant i impulsant accions que facin de la nostra ciutat un espai inclusiu, just i humà, on envellir sigui sinònim de continuar vivint amb plenitud, autonomia i dignitat.

Consulteu
totes les
publicacions
d'**El Roure**
a través
d'aquest
codi QR:

*Retrat de grup dels components
de l'orquestra "L'Art Gironí".
Drets, d'esquerra a dreta: Josep Maria
Carbonell, Jaume Saló Bos, Juli Armengol,
Anton Fortuny, Ferran Prunell. Asseguts,
d'esquerra a dreta: Narcís Fullà, Josep Baró
Güell, P. Orri, J. Vidal i Romaguera. 1920.
Font: Arxiu històric de Girona*

NÚM 73 – 2n quadrimestre 2025

Publicació del Consell Municipal de la Gent Gran
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Equip de redacció

Pere Heras, Ma. Rosa Pié, Miguel Abad, Joan Miró,
Josep Maria Saiz, Joan Balbi, Àlex Perez i Narcís Sureda.

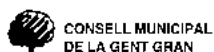
Corresponsals

Lluís Torner, Tere Delgado, Josep Maria Castanyer Darnés, Dolors Estañol,
Carme Subirana, Maria Dolores Rodríguez, Maria Suñer, Núria Suñer,
Rosa Maria Amargant, Mariasol Lagares, M. Àngels Bahí, Jordi Sirvent,
Joan Balbi Ribas.

Bústia de suggeriments: cmgg@ajgirona.cat

El Consell Municipal de la Gent Gran

Plaça del Vi, 1 – 17004 Girona

Disseny i impressió:

Diposit legal. GI-066-96

PORTADA:

*Debut de la
Cobla Ciutat
de Girona. 1975.*

*Font: Arxiu
històric de Girona*

SUMARI

- Pàg. 2. **Editorial**
- Pàg. 4. **Cartes a l'alcalde**
Pere Heras i Montal
Maria Rosa Pié Pont
- Pàg. 5. **Premi Salut Activa**
Joan Balbi
- Pàg. 6. **Ciutat**
Vida associativa
- Pàg. 16. **Entrevista a**
Gemma Coma-Alabert
Pere Heras i Montal
- Pàg. 20. **Josep Ma Boix i Risseç**
Josep Maria Castanyer Darnés
- Pàg. 19. **Cobles i orquestes**
Maria Suñer
- Pàg. 22. **Costum i tradicions**
Maria Rosa Pié Pont
- Pàg. 24. **Barreres arquitectòniques**
Joan Balbi
- Pàg. 25. **La Historia del C.C. Pedret**
Joan Balbi
- Pàg. 26. **Fomentar la convivència**
Carme Subirana Pla
- Pàg. 28. **La ciutat amable**
Joan Miró Ametller
- Pàg. 30. **Festa Major del Mercadal**
Maria Rosa Pié Pont
- Pàg. 32. **Temps de Flors 2025**
Josep Maria Saiz Garcia
- Pàg. 32. **Dones de Girona en el record**
Montserrat Guanter Salart
- Pàg. 34. **Cuina medieval catalana**
Narcís Sureda

Cartes a l'alcalde

Pere Heras i Montal

Benvolgut senyor alcalde de Girona:

Aquest mes de maig recent acabat, ha estat ple d'activitats, per a tots els gustos i totes les edats. La més significativa: el Temps de Flors que com cada any ha omplert els nostres carrers i places de gent d'arreu de les nostres contrades i fins i tot de l'estranger. També el nostre col·lectiu de gent gran, ha tingut la seva festa anual al Auditori, amb una gran assistència (feia goig veure'l tant ple), tot un èxit. Les festes de primavera, les festes majors d'alguns barris de la ciutat, tot ens demostra que vivim en una ciutat amable i viva.

Però també hem rebut una notícia no tant agradable, ha arribat el moment de pagar les taxes de recollida d'escombraries, i aquí hem quedat sorpresos per l'augment de l'import, sobretot comparat amb el servei que dona l'empresa concessionària, que no es tant eficient com els ciutadans desitjariem. L'altre qüestió es com s'ha fet el repartiment de les taxes, intueixo que s'ha fet per metre quadrat dels habitatges, cosa que tal vegada i no es només la meua opinió, seria més just que es fes segons el numero de persones empadronades, doncs hi ha molta gent que viu sola, o amb parella en un habitatge de dimensions més grans, però el volum de brossa que produeixen es molt inferior a la família que viu en un pis més petit i son més de colla.

També s'hauria de considerar que, parlant ja del nostre col·lectiu de gent gran, que tenim l'habitatge de tota la vida o des de fa molts anys en pisos del Barri Vell o del Mercadal, que solen ser grans, però antics i sense ascensor, i amb una o dues persones, amb la dificultat que els hi representa pujar i baixar l'escala, han de fer aquest esforç per aconseguir reciclar les deixalles correctament i tal com toca per dies, i a més pagar, tal vegada amb una pensió no massa esplèndida, força més que la família nombrosa que viu en un pis més petit, però amb ascensor i totes les comoditats, i que les deixalles que produeixen son moltíssimes més. Penso que es una reflexió que el Consistori que vostè presideix amb tan d'encert s'hauria de fer.

Maria Rosa Pié Pont

Benvolgut Sr.Lluc Salellas, alcalde de Girona.

«Girona Temps de Flors», una festa molt nostra que cada any celebrem amb molta il·lusió i participem en els nostres espais cívics perquè sigui també un punt de trobada per tots, socis veïns, i amics, per tal que tothom en pugui gaudir.

La carta d'avui va dirigida especialment al Sr. alcalde i a l'Ajuntament per agrair la bona organització que durant aquets dies hem trobat a la Ciutat de Girona.

Aquest any s'ha multiplicat la gran quantitat de visitants, i tot ha sigut molt positiu. Girona és coneguda arreu del món per diferents motius, com a ciutat monumental, històrica, cultural i per varies coses que la fan especial...com el «Girona Temps de Flors».

Enguany en fa 70 que va començar aquest esdeveniment de una manera senzilla en temps molt difícils, tot ha anat millorant any darrera any sempre amb esforç i estima, la joventut amb molta creativitat guarnint els punts de flors, i els no tan joves també col·laborant voluntàriament en determinats llocs de la ciutat.

Girona envoltada de flors és encara més bonica, i valorada per tots els visitants, amb tot el conjunt floral i les pedres mil·lenàries és una harmonia de color i vellesa.

Gaudir de Girona Temps de Flors és molt important per tots.... Girona enamora...!!!

Premi Salut Activa

Joan Balbi

El dia 6 de maig a la seu del Caixaforum, antiga Fontana d'Or, del carrer Ciutadans de Girona va rebre un premi la Mª Àngels Bahí i Fàbregas, presidenta del Casal de la Gent Gran de Sant Daniel.

El premi Salut activa, en la categoria vídeos, patrocinat per Adeslas en col·laboració amb Caixabank i la Fundació Edad&Vida vol reconèixer la tasca de les persones de més de 60 anys que amb la seva dedicació, esforç i tenacitat tenen cura de la salut física, mental i social de les persones que ens envolten.

La Mª Àngels en la seva intervenció va voler destacar l'agraïment cap a l'equip de persones que col·laboren en el Casal. Ella continuarà treballant en el projecte de relació Inter generacional entre joves i gent gran per tal de seguir aportant idees per posar en valor la integració dels dos col·lectius. Vol que sigui el motor essencial de la seva tasca.

"Com ho he fet per arribar fins aquí? Fent, fent fent!", així ho manifesta en el vídeo. El més important no es posar anys a la vida, sinó posar vida als anys.

Enhorabona Mª Àngels per aquest premi tan merescut.

Vida associativa

Casal de Gent Gran de Sant Narcís

Tere Delgado Padrosa

L'Esplai de la Gent Gran de Sant Narcís va participar a la Festa de la Gent Gran de Girona, a l'Auditori, amb una fantàstica i molt aplaudida mostra de ball en línia, entre cançons típiques catalanes i temes dels Beatles que ens van transportar als balls i la música de la nostra joventut. Tot plegat, sota la direcció de la Sra. Teresa Miqueló, que fa més de 20 anys que ensenya aquests balls al nostre centre, amb una molt bona acollida. **Felicitats, Teresa**, pel bonic espectacle que ens vas fer gaudir. Et donem les gràcies per tots aquests anys al nostre costat.

Des de la revista *El Roure* ens van proposar que aquest trimestre el tema fos algun músic del nostre barri. Jo, tot i que no vaig tenir el plaer de conèixer-lo personalment, sí que n'havia sentit parlar molt bé. Per això vaig pensar que, per a aquells que som del Grup Sant Narcís, la família Baró és ben coneguda, i per als nous vinguts seria una bona manera de saber que, a la plaça de l'Església, hi va viure un gran músic i compositor.

Com que vaig ser companya de junta de la seva esposa, Rosa Vila Massanas, i conec els seus fills, vaig demanar al fill gran, en Jordi, si em podia ajudar a explicar qui era el seu pare. Des d'aquí, li agraeixo tot el que m'ha facilitat. Moltes gràcies! Com que la seva biografia és molt extensa, potser, per manca d'espai, em veuré obligada a reduir-ne alguns fets, records o anècdotes.

Enric Baró i Ribas, músic i compositor, va néixer a Girona el 4 d'abril de 1928, quarta generació d'una família de llarga tradició musical. Actualment, ja són sis les generacions de músics a la família Baró.

Als 4 anys formava part de l'escolania de l'església del Carme, amb el mestre de la parròquia de la Catedral, Josep Ribas Tenas, que l'introduí en el solfeig i el cant. Va iniciar classes de piano i violí amb el mestre Josep M. Carbonell.

L'any 1941 va començar com a flabiolaire a l'Orquestra Popular Gironina. Es va formar al Conservatori Isaac Albéniz de Girona amb els mestres Ramon Arnau i Francesc Civil, que li van fer classes de solfeig, harmonia i piano.

El 1948 va acabar els estudis de professorat al Conservatori del Liceu de Barcelona amb la qualificació d'excel·lent. Va donar classes a alumnes i també a l'Acadèmia Música Rapsòdia de Girona.

Amb 15 anys s'incorpora a la Cobla Orquestra Jazz Florida. Després, passa a l'Orquestra Gran Gala de Girona, dirigida per Pere Baró Coll i Antoni Barnés Gultresa. Va formar part d'altres orquestres, com la Cobla Orquestra Valsar, mentre acabava el servei militar. Posteriorment, col·labora amb l'Orquestra Iris de Salt. Aquell mateix any, amb 22 anys, compon la seva primera sardana: *Aquell jorn*. Més endavant en vindrien moltes altres, com *Ressons de festa*, *Esclat primaveràl*, *Inquietud jove*, *Somni d'Enamorat*, *Anna i Núria*, entre d'altres. Cal destacar *Grup Sant Narcís*, sardana que cada any es toca i es balla per la festa major del nostre barri.

Des del 1951 va viure a la plaça de l'Assumpció amb la seva esposa Rosa i els seus quatre fills: Jordi, Narcís, Anna i Nuri. Va formar part de nombroses formacions: Orquestra Empordanesa, Cobla Canigó, La Principal de Tortellà, Orquestrina Ferrer, Conjunt Roberts, Conjunt Brasil, Cobla Orquestra Figueres (amb el seu fill Jordi Baró), així com de la Cobla Orquestra La Principal de Llagostera i la Cobla Catalunya 2000 de Perpinyà. El 1956 va actuar a Cuba amb diversos grups folklòrics i, el 1960, va formar part de l'orquestra que va assistir al casament dels reis de Bèlgica, Balduí i Fabiola.

Després d'una llarga malaltia, ens va deixar el 23 de setembre de 1993, als 65 anys.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Gent Gran La Unió del Pont Major

Josep Mª Castanyer Darnés

Activitats del darrer quadrimestre

Durant els darrers mesos s'han anat fent les activitats habituals que són una sessió de bingo cada dimecres de 5 a 7 de la tarda, gimnàstica al Centre Cívic cada dilluns a 1/4 de 10 del matí i també gimnàstica aquest cop a l'aire lliure al parc de salut situat a l'espai Teresa Borin cada divendres.

Pel que fa a ball, s'han fet sessions cada dissabte alternatiu (2 al mes) amenitzats pels grups musicals David Casas, Love me tender, Quim Sona Bé, David Magem, Carles Ribas i Chus i Núria.

També amb motiu de la restauració de la pintura que representa jocs tradicionals de carrer a la pista de la plaça de l'Om, el nostre secretari Josep Brugué va fer d'assessor i de pintor i els nens i nenes van seguir amb atenció les seves explicacions, en Lluís Herrera, president honorífic també hi va participar.

Associació de Gent Gran del Barri Vell - Mercadal

Maria Rosa Pié Pont

CELEBRACIÓ DEL DIA DE LA DONA

Com cada any en el nostre Espai Cívic celebrem «El dia de la dona treballadora».

És una festa que sempre ha sigut molt ben acollida per tothom. Aquest any hem escollit tres dones que mereixen tenir un reconeixement per un treball i dedicació durant anys.

Les tres són del Barri Vell, botigueres i amigues compartint la mateixa feina fins que es varen jubilar. Avui les tenim aquí i és per nosaltres una satisfacció poder fer-les aquest petit homenatge.

L'Anna Dalmau i Burch Gironina, la florista del carrer Mercaders, les flors eren la seva vida, collir flors silvestres als voltants de Girona i fer rams personalitzats i dedicació absoluta durant trenta-dos anys. La floristeria havia sigut anteriorment polleria, quan la portaven els pares... ella molt jove també ajudava però la seva vocació era ser florista. Quan els pares es van jubilar la polleria va ser la floristeria.

La Fanny Comas Vicens, nascuda a Sant Julià de Ramis, l'any 1966 es va casar amb Josep Turón. El negoci familiar «Can Turón del carrer Mercaders» una botiga centenària. La seva vida va ser darrera el taulell, atenen els clients i clientes, sempre feliç i contenta, regals, decoració, llistes de noces. Va estar quaranta-dos anys amb aquesta feina, i va ser molt feliç.

Irene Gibert Piella, de la «Llibreria Can Geli» una altra botiga centenària, del carrer de l'Argenteria i Cort Reial. La Irene als 14 anys ja estava darrera el taulell, col·locant llibres, fent l'aparador i esperant que li manessin. Sempre treballant, aprenen entre llibres històries i aventures...poques vegades va jugar amb les altres criatures del barri. Així més de cinquanta anys. Una vida de molta feina.

Aquest reconeixement és també mantenir la memòria d'uns anys passats i les persones que ho van viure

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona
com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional
en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Gent Gran de Sant Daniel

Joan Balbi Ribas

Hem deixat enrere l'hivern i ja tenim aquí la primavera.

Aquest any sí que hem tingut un temps de molta pluja, cosa que ens ha deixat una Vall en la seva màxima esplendor. Així ho hem comprovat durant les caminades que el Sr. Emilio ens prepara cada setmana per La Vall i algun altre indret del nostre entorn.

Caminades que han tingut una molt bona acollida. Hem descobert indrets que desconèixiem, hem fet salut i unes bones amistats.

Aquest any, conjuntament amb el punt cultural de La Vall, hem gaudit d'una bona parada de llibres per la diada de Sant Jordi i peces de macramé, de punta al coixí i de diferents creacions de joies de vidre i roses de ganxet.

Cada segon dimarts de mes, dintre del programa "DE QUÈ PARLEM?" tractem temes escollits prèviament sobre punts de vista diferents. Té una bona acollida.

Aquest any, a la Diada de la Gent Gran, hem tingut l'oportunitat de presentar diversos treballs fets al centre.

Associació de la Gent Gran de Montilivi

Dolors Estañol Pibernat

TEMPS DE FLORS A MONTILIVI

Des de fa uns anys l'Associació Gent Gran Montilivi col·labora amb Temps de Flors, ornamentant els jardins que hi ha a la riera Gornau, a l'avinguda Lluís Pericot.

Es tornen a repoblar les plantes aromàtiques que s'han mort durant l'any passat, s'arrega els parterres, a part de posar motius florals i ornamentals en tot el jardinet, sigui de flors naturals o flors fetes a ganxet o d'altres materials, confeccionades per persones voluntàries que els agrada participar en aquesta tasca.

També durant la setmana que dura Temps de Flors, s'organitza un acte amb lectura de poemes d'autors/ autores catalans en la mateixa riera Gornau, a càrrec de les alumnes del taller de català, de l'Associació de Gent Gran Montilivi, sota la coordinació de la professora Sra. Dolors Puig. Inicialment, hi havia 8 persones disposades per fer la recitada de poemes, però per culpa de la pluja es va ajornar aquest acte fins a la setmana posterior que es va celebrar dins del local de l'Associació de Veïns de Montilivi.

Enguany han participat la Sra. Anna Daniel, M. Dolors Subiròs, Consol Figarola i Rosa M. Sanz, amb la companyia del Sr. Joan Pons.

Aquesta recitada de poemes està alternat amb la participació del grup d'havaneres i cançons "les 4 amigues cantaires" grup compost per la Txus, Conchi, Glòria i M. Àngels.

Vàrem gaudir d'un acte molt entranyable, amè i participatiu per tothom.

Associació de Pensionistes i Jubilats de Taialà

Maria Dolores Rodríguez

Benvolguts socis i amics,

Primer de tot, desitjar-vos un bon any i una feliç setmana de flors a Girona. Els patis i jardins s'engal·lenen i celebrem el 70è aniversari de l'exposició de Girona que m'enamora.

La setmana última d'abril, vam anar a Andorra en una excursió del Casal de Taialà. Ens va portar a veure la Basílica Santuari de la nostra Senyora de Meritxell, i després vam pujar a veure la neu al pas de la Casa, amb unes vistes meravelloses de paisatges de muntanyes i neu. Ho vam passar molt bé. Portàvem la guia que ens explicava tot molt bé i el xofer ens portava a veure moltes coses.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de la Gent Gran de Pedret

Rosa Maria Amargant

Arriba un nou any a Pedret, i l'encarem com sempre amb moltes ganes de fer coses.

Fem una valoració del primer trimestre. Els dos cursos nous que hem ofert a principi de curs, el d'estiraments i flexibilitat i el d'iniciació en Balls en Línia, els dos al matí, han tingut l'èxit esperat, i continuen endavant. El de balls en línia va sorgir al llarg del primer trimestre, per demanda popular, i ha tingut molt èxit.

Els cursos de Balls en Línia segueixen com sempre i aquest abril passat hem incorporat un nou curs de Pràctica Meditativa, com a prova. La prova ha estat molt satisfactòria i hem tingut inscrits de totes les edats, fent-ne la nostra activitat més intergeneracional.

Com a novetats també de finals d'abril, la Generalitat ha ofert un nou curs sobre l'ús del telèfon mòbil. Molt interessant, sobretot després d'uns anys sense cursos sobre les noves tecnologies. Ja tocava que la gent gran del barri "s'actualitzés". Ara només ens falta esperar que l'ajuntament i els centres cívics comencin per fi els cursos de memòria que fa tant temps que esperem.

Pel que fa a activitats fora dels cursos, i acompanyant el principi d'any, no hi ha falta el dijous gras, el ball de carnestoltes i la xocolatada popular. Així com un ball a principis d'abril amenitzat pel conjunt musical. També ha sorgit l'oportunitat d'anar al teatre a veure el musical Mar i Cel, de Dagoll Dagom, que ofereix per últim any aquest espectacle. Hi anirem el dia 9 de maig.

Ara toca gaudir de la primavera, època de renovació i renaixement. Els últims mesos hem tingut alguns moviments de socis i sòcies, amb algunes que ja no poden venir a participar tant i alhora amb noves incorporacions. El més important és que encara gaudim de la vida, de la bona companyia i dels bons moments com hem fet sempre!

Associació de Gent Gran de Santa Eugènia

Jordi Sirvent

RESUM ACTIVITATS REALITZADES

Acabades les festes nadalenques, es retorna a l'activitat l'Associació i per no perdre el fil es celebra la tradicional Quina de Nadal, amb repartiment de importants premis. També en aquella primera setmana de l'any ens vam desplaçar a Barcelona, al Palau de la Música per escoltar unes versions de música de pel·lícules a càrrec de l'Orquestra Filharmònica del Vallès. Érem unes seixanta persones, que prèviament a l'espectacle varem recórrer el barri gòtic amb acompanyament d'un guia. Després ja es començarien les activitats habituals.

Pel mes de febrer es va programar una de les dues Experiències Gastronòmiques a l'Escola d'Hostaleria. L'altra va ser ja entrat el mes de març, amb l'assistència d'una seixantena de persones en ambdós casos. Aquesta activitat ja ha passat a ser habitual, en ser molt apreciada pels socis. A mitjans del mes va tenir lloc una conferència - xerrada sobre el Testament Vital a càrrec de la psicòloga Dolors Freixes, sòcia de la nostra entitat.

Ja a finals de febrer i coincidint amb les festes de Carnestoltes també es va celebrar al local aquesta festa amb la presència d'algunes disfresses que van ser premiades per la seva originalitat.

Com ja hem comentat a primers de març va tenir lloc la segona Experiència Gastronòmica a l'Escola d'Hostaleria. Uns dies després va tenir lloc l'Assemblea General on va haver-hi canvis en els càrrecs de la junta. Bàsicament segueix la mateixa junta amb intercanvi de càrrecs. A finals del mes de març varem visitar en el poble de Santa Eugènia de Berga l'exposició "El mon màgic del tren". Després del dinar a La Gleva ens varem traslladar al poble de Sant Julià de Vilatorrada on tot passejant varem contemplar les cases d'estiueig de principis - mitjans del segle XX de la burgesia barcelonina.

A primers d'abril vam celebrar la festa de la Bunyolada menjant bunyols amb moscatell i amb ball amenitzat per Altarriba música. També durant aquest mes i de cares a Sant Jordi, el grup de costura amb ajuda d'altres dones, van elaborar roses amb teles.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Durant aquest primer trimestre alumnes del col·legi Maristes, varen participar en activitats de costura, classes de mòbils i l'activitat de Bingo, en un programa d'intercanvi intergeneracional. Aquesta participació va se molt ben rebuda tant pel jovent com pels socis de l'entitat i per tant molt ben valorada per tothom.

Associació de Jubilats i Pensionistes de Can Gibert del Pla

Maria Suñer

Al Casal de Can Gibert ja estem preparant les festes de primavera i estiu, que ocupen l'últim trimestre abans de les vacances d'estiu. Aquest mes de maig, com és la Festa d'Abril farem la festa de les Sevillanes, on el grup que assagen al centre ens faran una demostració dels seus Balls i Rumbes.

Aquest curs s'ha començat un nou espai, obert a tothom que es diu Ballem -Ballem , és per aprendre passos de ball tant en solitari com en parella, anirem veient com funciona.

Al Casal es continuen fent les tasques solidàries ofertes per l'Ajuntament, cada matí, dos funcionàries estan a disposició de les persones que necessiten regularitzar la seva situació administrativa, i un curs de coneixement de l'entorn i sociabilitat catalana, i un de coneixement de la muntanya laboral a Catalunya i per fer els tràmits administratius que necessiten les persones novingudes.

Com cada any a final del mes juny es farà la festa de Sant Joan i ja comencem les vacances on el centre romandrà tancat fins a principis de setembre, per tant, que tots tinguem un bon estiu!!!!

Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja

Benvolguts companys;

En nom de l'Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja, és hora de començar a acomiadar la primavera i posar una visió de futur cap a l'estiu. Un període marcat per la finalització del curs, i amb ell, les activitats de l'Associació.

La nostra entitat treballa per donar millor benestar a tots els veïns i veïnes dels barris del Sector Est de Girona i volem remarcar que un dels seus objectius és el de treballar per la participació ciutadana amb la resta d'entitats del sector per a la millora dels nostres barris.

Durant aquest curs hem portat a terme activitats com Musicoteràpia, taller de noves tecnologies i robòtica, informàtica bàsica, jocs de taula per a gent gran, tallers de memòria, activitats de manualitats..., i sobretot destaquem el viatge a Galícia en el que hem compartit moments molt enriquidors tant en l'àmbit personal com en l'àmbit d'Associació, hem conegut nous indrets, i el més important, ha estat una sortida que recordarem sempre per com ens ho hem passat de bé.

De cara al pròxim curs, hem començat a preparar les activitats que es faran al Centre Cívic Onyar i volem donar un ventall de possibilitats que siguin interessants per a tothom i poder gaudir del temps lliure, així com de convidar altres generacions a treballar amb nosaltres.

Us comuniquem que el pròxim dimecres 11 de juny a les 17 hores se celebrarà l'Assemblea anual que es farà al Centre Cívic Onyar i tots els nostres socis estan convidats.

Que passeu molt bon estiu i ens veiem a la tornada

Les Festes de la Primavera

Jordi Sirvent

En el darrer número fèiem referència a les festes de l'hivern, festes que si bé en la seva zona d'influència tenen repercussió, no és el cas en el públic en general. Voldríem ara fer un recordatori de les que es produeixen en la primavera, època d'explosió dels sentits, de l'exuberància de la naturalesa, creixement dels cultius, fertilitat d'animals i plantes. Des de temps immemorials es celebren aquestes festivitats, cultes, adoracions, a tota aquesta riquesa que es produeix en aquests dies on les hores de sol es van allargant, i es desperta la natura.

En el nostre calendari tenim molt present la Setmana Santa, als inicis de la primavera, període de tradicions religioses, que van quedant cada dia queda més en l'oblit, només revivint aquells actes, tradicionals, molt vistosos, amb més participació popular i que a vegades s'ignora veritablement el seu sentit original.

Deixant a banda la Setmana Santa, de les seves processons, i dels múltiples actes, voldria fer referència a unes festes que se'n deriven. Recordareu la frase "tres dijous hi ha dintre l'any, que llueixen més que el sol, Dijous Sant, el dia de Corpus i el dijous de l'Ascensió". Aquests dijous, com molt bé sabreu si bé en un temps varen tenir una gran esplendor, actualment han anat caient en l'oblit, ja no es celebren, llevat clar del Dijous Sant, amb aquella ostentació i que fins i tot ja no es celebren el dia que pertoca. Efectivament tant el Corpus com el dia de l'Ascensió, ja no es celebren en dijous, sinó el següent diumenge.

Ja he dit que volia només fer referència a les festivitats que per diferents motius han perdut notorietat. Deixant enrere la Pasqua, que s'inicia amb el diumenge de Resurrecció, i que és una de les festivitats més grans, voldria referir-me als altres dijous esmentats en la cèlebre frase:

En la diada de l'Ascensió, l'Església commemora l'Ascensió al cel de Crist, transcorreguts quaranta dies de la seva resurrecció. Es per aquest motiu que sempre cau en dijous i d'aquí la seva inclusió en la frase. Es cèlebre a molts països tot i que entre nosaltres ha perdut la notorietat que tenia, fins a deixar de celebrar-se el dia que li correspondria, passant al diumenge següent.

Hi ha constància de la seva celebració des del segle V o fins i tot abans. L'Ascensió era una de les dates més apropiades per fer la Primera Comunió.

El dia de Corpus coincideix amb el novè dijous després de Pasqua. Era considerat com uns de les tres festes més solemnes de l'any, junt amb Nadal i la Pasqua. Els canvis litúrgics i el fet de considerar el dia d'avui com a laborable han fet perdre a aquesta diada la seva passada esplendor. En la celebració de la festa hi tenia molta importància la presència de les flors i plantes recordant aquesta naturalesa exuberant de la primavera. Es col·locaven enramades i es guarnien les façanes de les cases amb domassos i draperies, s'encatifaven els carrers per on havia de passar la processó amb joncs, fulles o pètals, o s'adornaven els altars amb flors i garlandes. La Cerimònia de la festa del Corpus consistia a passejar solemnement la custòdia amb el Santíssim pels carrers de la ciutat. Formaven el seguici tots els estaments ciutadans: les autoritats municipals, governamentals i eclesiàstiques i fins i tot les militars.

La costum de guarnir les cases amb enramades ve de l'època romana i és un ritu d'exaltació de l'element vegetal propi del cicle de maig. Amb brancatges fulles i flors s'exalta el caràcter immortal de la vegetació i es manifesta el desig que les seves virtuts s'encarnin en la comunitat. Hi ha lloc, com Arbúcies amb molta tradició en les catifes. La flor típica de Corpus és la de la ginesta. La idea de Corpus i de la ginesta estan íntimament associades.

Per tancar el cercle litúrgic hi ha La Segona Pasqua, una festivitat que era força celebrada arreu de Catalunya. En aquest dia, les colles de caramelles sortien de nou al camp a fer un àpat de germanor i concórrer als aplecs que s'organitzaven a redós de diferents ermites. Les colles de caramelles desfilaven pels carrers, carregats amb menjar - llarguïssimes botifarres, pollastres, xais, conills i pans enormes- i amb grans forquilles, culleres, ganivets i altres estris gegantins. Tornaven el di lluns al vespre entre cançons i música, il·luminats per atxes i focs d'artifici. Les caramelles constituïen una de les manifestacions de la joia, abundància i prosperitat pròpies de les celebracions de la primavera. També ha anat perdent l'esplendor que tenia.

Heus aquí unes quantes festes, grandiloqüents en altres èpoques i que han perdut els seu esplendor.

Gemma Coma-Alabert

MEZZOSOPRANO
DE RENOM INTERNACIONAL

**CADA CONCERT
ÉS ÚNIC, UNA
EXPERIÈNCIA PELS
SENTITS. SEGONS
EL REPERTORI I
L'ESTAT D'ÀNIM
DE CADA PERSONA,
L'EXPERIÈNCIA POT
SER DIFERENT.**

Pere Heras i Montal

La protagonista de l'entrevista d'aquest número, és una gironina que en la seva carrera musical ha aconseguit un gran prestigi internacional.

La mezzosoprano Gemma Coma-Alabert, primer premi del Conservatori Nacional de París, continua la seva formació a la Guildhall School of Music de Londres i a l'Òpera Nacional de Lyon.

Ha treballat amb prestigiosos directors, amb un extens repertori vocal simfònic i en el camp operístic ha interpretat papers protagonistes de prestigioses obres a teatres d'Òpera d'arreu del món.

També parlarem amb ella de la seva mare, Àngels Alabert i Feliu, prestigiosa pianista, compositora, professora de música, fundadora i directora del Cor Maragall durant trenta anys i Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya 2020, entre molts altres mèrits a la seva carrera musical.

Si us plau parli de la seva mare

La meva mare, tot i els temps difícils en l'època de la seva joventut, va demostrar des de ben petita dots musicals destacables i els seus pares li van donar l'oportunitat d'anar a estudiar amb grans mestres de Barcelona. Això li va ser possible gràcies també a l'ajut econòmic del seu oncle Pere.

Va cursar estudis de piano, composició i direcció d'orquestra, entre força d'altres especialitats musicals. Tota la vida va ser una estudiant i investigadora incansable de la Música, sense oblidar la seva tasca per la recopilació i salvaguarda de melodies populars de les comarques gironines, perquè l'Àngels era membre assessor del Departament de Cultura Popular a la Generalitat de Catalunya. Va desenvolupar aquesta seva gran experiència i coneixement profund de la Música amb una dedicació pedagògica plena durant quaranta anys al Conservatori Isaac Albèniz de Girona, on va impartir classes de moltes assignatures: piano, composició, música de cambra, història de la música, acústica, estètica musical, etc. Van passar

per les seves aules centenars d'alumnes durant aquests anys. Bastants concertistes professionals de piano actuals fins i tot a escala internacional i molts dels professors d'avui als conservatoris i escoles de música han estat, en tota la carrera elemental i professional o en alguns casos com a mínim en alguna etapa de la formació musical, alumnes seus.

En el vessant de la direcció, a part de dirigir alguns concerts simfònics, amb el que més ha destacat és en la fundació i direcció durant trenta anys del Cor Maragall de Girona, que ha portat a diversos festivals internacionals per donar a conèixer arreu la cultura catalana, amb obres musicals de compositors d'aquí, però també amb composicions escrites per ella mateixa sobre textos i poemes que ens han llegat els grans literats del nostre país.

En l'àmbit de la Música Popular Catalana, a més de la recopilació de goigs que va poder rescatar just a temps i altres temes populars que hem mencionat abans, com a assessora que fou del Departament de Cultura Popular de la Generalitat de Catalunya, també va formar part del jurat a concursos de música per a cobla com el de Ceret-Banyoles, del qual en va ser presidenta.

Com a intèrpret de piano cal recordar que és una de les fundadores del grup Paraula de Poeta, que durant trenta-cinc anys ha portat la poesia i la música que ella tan bé sabia escollir i de vegades componia, per Catalunya i per altres països europeus. També va ser ella durant bastants anys la pianista en un Trio junt amb dos intèrprets alemanys, grup de cambra amb el que van oferir concerts arreu, més sovint a Catalunya i Alemanya, a més d'enregistrar el CD «Musik Chamber Europeis» a Colònia, disc que inclou obres cambrístiques d'ambdues nacionalitats.

En la faceta de divulgadora musical, a part de les seves conferències sobre temes d'història de la música, també va portar la música clàssica a molts pobles de les comarques gironines, organitzant diferents concerts de música de cambra amb els seus millors deixebles.

El gran do que ha tingut la meva mare, ens diu la Gemma, és el de transmetre l'amor i l'estima per la música. Ha plantat moltes llavors que han donat els seus fruits, tant a músics professionals com a amateurs. Amb la seva generositat i el seu exemple ens ha ensenyat a estimar i créixer amb la música.

Ha estat una persona que, a part de pujar una família de 4 fills, ha donat el seu temps per millorar la societat gràcies a la música, des de nivells amateurs fins a nivells molt alts, tothom era benvingut.

Per totes aquestes raons la Generalitat de Catalunya li va concedir la Creu Sant Jordi, i espero que en el seu dia la ciutat de Girona li rendeixi l'homenatge que tant es mereix.

Ha plantat moltes llavors que han donat els seus fruits, tant a músics professionals com a amateurs. Amb la seva generositat i el seu exemple ens ha ensenyat a estimar i créixer amb la música.

I ara, parlem de vostè

Jo vaig començar la música de ben petita, als 3 anys ja cantava a la Coral Infantil que la meva mare tenia al barri de Sant Narcís. Vaig fer estudis de piano, violoncel i composició al Conservatori de Girona i Cant al Conservatori de Perpinyà, on hi havia una gran mestra. Vaig continuar els estudis de Cant al Conservatori Superior de Música de París, on vaig obtenir el primer premi de final de carrera. Em vaig perfeccionar a la Guildhall School of Music de Londres i després vaig estar 2 anys a l'Òpera Studio de Lyon. Més tard vaig treballar la tècnica vocal als Estats Units, ja que m'interessava la manera de cantar de molts intèrprets d'allà.

Vaig cantar el primer rol d'òpera als 17 anys i sempre he gaudit molt de la interpretació escènica.

Després de passar audicions i concursos vaig debutar al Gran Teatre del Liceu el 2004. Durant aquests vint-i-un anys hi he cantat més de 175 representacions, amb moltes produccions. També he cantat a molts altres teatres d'arreu, com ara el Théâtre des Champs Élysées o a l'Òpera Comique de París, Teatro Real de Madrid, entre d'altres. El teatre més llunyà on he actuat ha estat a Corea del Sud.

També durant tots aquests anys he pogut enregistrar més de 25 discs, ja sigui de música barroca, cançó i melodia o oratori.

M'agrada fer recitals i així cantar repertori nou i de compositors actuals. Tenir un contacte proper amb el públic i poder transmetre el que el compositor va escriure en el seu moment.

Cada concert és únic, una experiència pels sentits. Segons el repertori i l'estat d'ànim de cada persona, l'experiència pot ser diferent.

En un món en què cada dia estem més enganxats a les pantalles, tenir experiències de concerts i de música que ens transporten l'ànima, pot ajudar a millorar-nos i fer que la cultura ens ompli els sentits.

Pot explicar els seus projectes futurs?

Les agendes dels cantants d'òpera se solen fer amb anys d'anticipació, donat que l'organització és molt complexa. En cada producció hi participen centenars de persones, entre cantants solistes, cor, orquestra, vestuari, etc.

Ara mateix estaré 2 mesos al Teatro Real cantant representacions de La Traviata de Verdi.

La temporada vinent cantaré a Les Arts de València l'òpera Faust, de Gounod, i en el Gran Teatre del Liceu l'òpera Falstaff de Verdi.

Em fa especial il·lusió cantar a l'Auditori de Barcelona, un concert conjuntament amb la Banda Municipal i l'Escolania de Montserrat per celebrar-ne el Mil·lenari.

I també serà molt especial per a mi cantar al Teatre de la Zarzuela en un concert dedicat a tres grans cantants catalanes d'un altre temps, com van ser Conxita Supervia, Conxita Badia i Maria Barrientos, artistes que, com la meva mare, van ser unes dones lluitadores i avançades a la seva època.

Només ens resta desitjar-li uns grans èxits artístics i moltes gràcies per la seva atenció.

Josep Maria Boix i Rissecc

Músics de Girona

Josep Maria Castanyer Darnés

Va néixer a Torroella de Montgrí, al carrer Comerç, el 23 de març de 1908. Entre 1912 i 1913 la seva família es va traslladar al Pont Major, al núm. 55 on el seu pare es va establir de sabater. Era el gran de quatre germans, dos nois i dues noies, en Quimet, la Maria i l'Àngela. Ben aviat establí contacte amb Mn. Camil Geis, capellà i poeta, un altre pontenc il·lustre, que dirigia el cor parroquial i que va veure de seguida la

seva predisposició i el seu talent per la música. Cap a l'any 1915 comença a estudiar violí amb el mestre Joaquim Vidal i Muní. Estudià harmonia amb el mestre Francesc Civil i cap a l'any 1924 completa els seus estudis amb el mestre i compositor Enric Morera.

Amb només 14 anys el 1922, s'inicia com a músic a la Cobla-Orquestra Unió de Cassà. El 1925 s'integrà a la Cobla Orquestra Art Gironí. L'any següent juntament amb en Jaume Baró i Vila i d'altres músics, fundaren la Cobla-Orquestra Girona on Boix n'era el segon tenora. El 1933 en jubilar-se en Baró, va assolir-ne la direcció i va passar a ser primer tenora fins el 1937. Després de la Guerra Civil passa a tocar el

Retrat de grup dels components de la cobla-orquestra Girona, amb el seu director i representant Jaume Baró. 1928.

Font: Arxiu històric de Girona

En vida se li van fer diversos homenatges i el febrer de 2002 es va enregistrar un CD amb una recopilació de la seva obra que va ser presentat a la Mercè el 16 de març d'aquell mateix any.

primer tible que ja no deixaria fins la seva jubilació l'any 1970. És de destacar la innovació tècnica que va presentar el 1953: el fiscorn baix de 4 pistons que no va tenir gaire adeptes i no va prosperar.

Als 24 anys es casa i se'n va a viure a Girona d'on no se'n mourà mai tot i que potser a

Barcelona hauria tingut més oportunitats i encara més èxit. A banda de les seves tasques de direcció i intèrpret, J.M. Boix va compondre obres per orquestra com ara Nicodemus i Ucrainian Dances, el poema per a cobla Dalt La Muntanya i més de 400 sardanes, la primera de les quals va ser Gironina (1922).

D'aquesta llarga llista en destacarem:

A Les Ninetes del Pont Major (1923), Aires del Ter, Pinatells i rovellons, Francisqueta, Idil·li truncat, Gatzara en el Vallespir, Els estanquers de Girona, Portal dels Apòstols, Maria Mercè (1945, ha estat la més famosa) Per Anna Maria (1947 dedicada a la seva esposa) Mariagna (obligada de tiple), Xiroia (1967 dedicada als seus germans Quimet, Maria i Àngela), Rebroolls del GEiEG, Tretze...

Va morir a Girona el 2 de juliol de 1980. En vida se li van fer diversos homenatges i el febrer de 2002 es va enregistrar un CD amb una recopilació de la seva obra que va ser presentat a la Mercè el 16 de març d'aquell mateix any.

A la Festa Major de Pont Major de 2011 es va programar una audició de sardanes a càrrec de La Flama de Farners dedicada a la seva memòria on es van interpretar tres de les seves sardanes: "Maria Mercè", "Xiroia" i "A les Ninetes del Pont Major", i a la que hi van assistir la seva vídua i les seves germanes.

Durant els anys 60 a la Festa Major de Pont Major llavors esplendorosa, cada any hi va ser present la Cobla Orquestra Girona que juntament amb la Principal de Girona alternaven les actuacions musicals del diumenge i el dilluns en una època en que les orquestres tocaven tot el dia: ofici solemne, audicions de sardanes, concert, i balls de tarda i de nit.

Per elaborar aquest article he tingut com a referents el reportatge que va dedicar-li la Carme Grau a la revista Poble (revista d'informació local Pont-Sarrià) núm 20 corresponent al mes de novembre de 1981 i el butlletí informatiu de Salt Sardanista de març de 1987.

En el seu moment vaig agrair a les seves germanes Maria i Àngela i a la seva vídua Anna Maria Fajula les facilitats que varen permetre l'audició de sardanes d'aquell any per la Festa Major. També vull agrair a en Joan Planas el seu interès a l'hora de localitzar les partitures en els arxius guardades durant tants anys i trobar una cobla que les interpretés, La Flama de Farners.

Cobles i Orquestres del nostre record

Maria Suñer

Amb l'arribada del bon temps, els pobles de la nostra contrada es comencen a preparar per fer les seves festes locals i una cosa que no pot faltar és una bona cobla orquestra per poder gaudir de les festes.

En la nostra contrada tenim unes quantes cobles -orquestres que són molt conegudes i que fa molts anys que es varen formar i hem pogut gaudir de la seva música durant molts anys i esperem poder-ne gaudir d'elles molts més anys.

Una bona orquestra és molt important en el dia de la festa, començant per l'acompanyament del Ofici Major que se celebra en la Església al matí i les sardanes i vermut que es toca quan se surt de la Missa.

Però el plat fort és a la tarda quan a les places dels pobles és toquen un seguit de sardanes que fan les delícies dels sardanistes i seguidament en els envelats es fa el ball de tarda i després d'un bon sopar continuen amb el ball de nit, amb cançons modernes i conegudes que fan gaudir a tota la gent.

Retrat dels components de l'orquestra-cobla Montgrins amb els seus instruments en un claustre. 1940.

Font: Arxiu històric de Girona

De les Cobles Orquestres més conegudes que encara estan en actiu n'hi ha unes que són molt conegudes com ara:

- Cobla - Orquestra MONTGRINS, fundada l'any 1884, és la més degana de les cobles entre les avui existents i una de les més prestigioses agrupacions musicals de Catalunya, va ser fundada per Pere Rigau i Poch, conegut com (Barretó), el qual fou el director.
- La Principal de la BISBAL, fundada l'any 1888, pels membres de la Cobla Vella de la població de la Bisbal d'Empordà. L'any 1932 va ser escollida Cobla Oficial de la Generalitat de Catalunya.
- Cobla - Orquestra la SELVATANA, es va fundar l'any 1913 a Cassà de la Selva pels músics Pere Mercader de l'Escala, Pere Arpa de Cornellà del Terri i Ramon Serrat de Sant Joan de les Abadesses.
- Cobla - Orquestra la PRINCIPAL de BANYOLES, al segle XX l'any 1927 es va formar la cobla la Principal de Banyoles, amb components de prestigi com els germans Manel i Josep Saderra
- Cobla - Orquestra MERAVELLA, es va fundar l'any 1951 a Caldes de Malavella per Lluís Ferrer i Puigdemont i que consta d'orquestra de concert i orquestra de ball i de cobla.
- Cobla - Orquestra CIUTAT de GIRONA, va néixer l'any 1975 a partir de la iniciativa de diversos excomponents de les millors cobles -orquestres del moment, com ara de la Principal de la Bisbal i dels Montgrins, encapçalats per en Lluís Buscarons.

A part d'aquestes tan conegudes n'hi ha d'altres, totes han fet que tots tinguem molts bons records de les cançons i de la seva música, encara ara quan les sentim en programes musicals ens venen els records d'on érem o que fèiem quan les vàrem sentir per primera vegada.

Gràcies, Cobles i Orquestres per la vostra música.

Els dinars de la Pilar

Cultura: gastronòmica i tradicions

Maria Rosa Pié Pont

El dia 29 de gener es va fer per primera vegada el dinar de Cultura: Gastronomia i Tradicions.

Aquests dinars ja feia molt temps que es feien en un altre col·lectiu. A partir d'aquest any la companyia Pilar, secretaria de la nostra junta, ha assumit aquesta feina amb moltes ganes de poder oferir una activitat que esperem sigui ben acollida per tothom.

Palera. Monestir del Sant Sepulcre. Vistes exteriors durant la visita d'autoritats en motiu de la presentació del projecte de restauració del recinte. Miquel Sitjar, Josep Riu, Anna Vayreda, Roger Zamorano, Lluís Bayona. Beuda. 2009.
Font: Arxiu històric de Girona

El primer dinar va ser a Palera, un petit municipi de la comarca de la Garrotxa. El Restaurant El Claustre de Palera està situat al interior de un monestir romànic amb un entorn magnífic al bell mig de la natura de la Garrotxa. El Sepulcre de Palera, una joia romànica en mig del bosc, al municipi de Beuda.

El dinar va ser esplèndid, una taula molt ben guarnida amb olivera, targetes i refranys de gener per tothom, érem una bona colla 24 persones tots molt contents. Després del dinar, la Pilar ja tenia preparades les seves sorpreses. El refranys va ser el motiu de la sorpresa, i el regal corresponent i relacionat amb la gastronomia i les tradicions, segons la lectura.

Tot va ser molt important, tan el lloc, el dinar i sobretot compartir amb bona companyia.

Aquest dinars es faran cada últim dimecres de mes, s'anunciaran per correu, whatsapp o per telèfon, per tenir informació de les persones que vulguin venir.

Esperem que aquesta nova activitat sigui ben acollida per tots i també serveixi per mantenir la alegria, la bona relació i gaudir d'un dinar, la natura i les tradicions.

El forat, el garbell, la carretera i el baden

¿Barreres arquitectòniques de Sant Daniel?

Joan Balbi Ribas

A Sant Daniel sempre hem tingut una estreta relació amb Girona. Doncs bé, sempre hi ha hagut un pas conflictiu: "El pas de la Muralla". Al costat del forat teníem abans un "Burot". Per entrar a la ciutat, els pagesos de Sant Daniel havien de pagar al Burot, per anar a vendre els seus productes a la gran ciutat.

A Sant Daniel, antigament, hi havia algunes petites indústries com el Manantial de la Font de Sant Daniel, la fàbrica de Làmpades, la fàbrica d'embotits de Can Pardàs i, últimament, la terrera per a l'extracció d'argiles per fer rajols.

*El portal de Sant Pere que mena a la vall de Sant Daniel. 1950.
Font: Arxiu històric de Girona*

Després de l'arribada dels ajuntaments democràtics, s'acordà treure un tros de la muralla per donar més amplada al pas, (no se si per raons tècniques o per algun altre motiu). Si s'hagués engrandit "el forat de la muralla" com s'ha fet en altres indrets, avui la tindríem sencera. Doncs deixem-ho així...

En els últims treballs d'arranjament de l'entorn del museu arqueològic tingueren la brillant idea de fer-nos un baden. Potser la idea era bona, però a la gent de Sant Daniel no ens agrada que el fessin esbiaixat, perquè quan passes amb el cotxe, per a poc a poc que vagis, quedes ben "GARBELLAT". Jo, personalment, l'anomeno el garbell de Sant Daniel. S'han presentat diferents sol·licituds per a arranjar-lo, però de moment no hem tingut sort. En resum: La gent gran de Sant Daniel no podem anar plàcidament a Girona. Entre El Burot i el forat a la Muralla, ja fa molt de temps que tenim el Garbell. Estem ben arreglats!

També fora bo pensar en obrir un camí que anés de la font del Bisbe fins a la font d'en Pericot. Ja fa temps que molta gent ve de Girona per gaudir de la Vall. La carretera que tenim ara, fa que l'hàgim de compartir vehicles i vianants amb la corresponent perillositat i amb la problemàtica afegida de tenir unes voreres molt estretes, en les que no hi cap ni un cotxet ni un carret de la compra. Penso que aquest camí seria l'adequat per no compartir la carretera i evitar accidents.

Això sí, a la gent de Girona, quan passa per aquest indret, se li obre un munt de natura a "la Vall de Sant Daniel". Resignació.

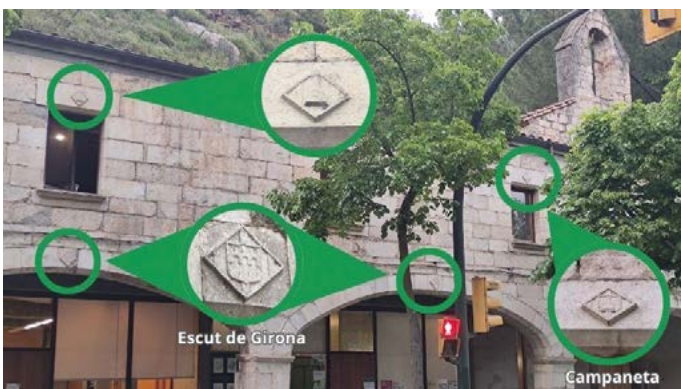
La història del Centre Cívic Pedret

Teresa Descàrrega

CAPÍTOL I - Primeres pistes

L'edifici que actualment acull el Centre Cívic Pedret fou originalment l'hospital dels mesells o de Pedret. A les llindes de les finestres encara hi veiem diferents símbols.

L'Escut de Girona, que n'acredita la gestió municipal, i el basto i la campaneta que identifiquen els leprosos. Al solar del costat trobem un relleu de Sant Llàtzer amb el seu bastó de pelegrí i dos gosos que li llepen les ferides. Aquests símbols juntament amb la capella dedicada a Sant Jaume dels malalts, situada al costat de l'edifici, ens indiquen que l'edifici acollia Leprosos o malalts, molts dels quals eren pelegrins que viatjaven a Sant Jaume, cercant la cura dels seus mals.

Els primers rastres documentals que trobem daten del 1.179 dC, referent a la capella, i a una propietat al nord d'aquesta amb la funció de "tinença de leprosos". Tot i que una referència a una casa de malalts escrita l'any 1167 dC correspon a l'actual Centre Cívic.

Al llarg del segle XII i XIII apareixen nombrosos documents que acrediten donacions a la "casa de malalts

de Pedret". Als segles XIV i XV segueixen apareixent donatius i llegats, però sembla que es van reduir en comparació a altres hospitals com L'Hospital Vell i el nou (més cèntrics). potser degut a la mala fama dels leprosos o a la llunyania del centre. O simplement no s'ha conservat prou documentació. A finals del segle XV l'hospital ja depenia del municipi i es constata com el govern local encarregava reformes a l'edifici, nomenava administradors, etc...

Un llibre de comptes de l'hospital dels anys 1496 a 1498 ens corrobora aquests fets i ens permet fer-nos una idea de com vivien els malalts i com funcionava el centre i els seus treballadors. Ho veurem en el proper capítol.

Fomentar la convivència i la participació

Carme Subirana Pla

En un món cada cop més individualitzat és important que col·lectius dels diferents barris es preocupin i treballin per organitzar actes lúdics i culturals, on les persones tinguin la possibilitat de conèixer-se, retrobar-se i omplir de vida els diferents indrets. Aquestes activitats afavoreixen espais de trobada, de convivència i d'identitat compartida. En ocasions es crea un ambient propici per teixir vincles entre els veïns, per reforçar el sentiment de pertinença i per mantenir viva la cultura popular. Aquestes festes ens conviden a aturar-nos, mirar-nos, i celebrar junts allò que ens uneix, mantenint viu el teixit associatiu i cultural del territori. Montilivi respira comunitat i les festes, celebracions i activitats, en són un batec.

L'Associació de Veïns, coordinada amb l'Ajuntament de la ciutat, els centres educatius i altres entitats, organitza activitats per tal de fomentar que les persones es coneguin i el barri de Montilivi sigui un entorn de la ciutat viu i en ebullició. Aquest i altres són uns dels objectius d'una associació veïnal amb uns quants anys d'història. Al llarg dels anys els membres de la junta s'han anat renovant i altres persones s'han anat interessant per les tasques que es poden fer i han entrat a formar part d'aquest col·lectiu.

Entre les activitats que organitzen al llarg de l'any, hi ha el carnaval, la festa de Sant Jordi, la Festa Major de Montilivi, el mes de juny, una cantada d'havaneres el mes de setembre, la fira de la joguina per obtenir ingressos per la Marató de TV3, la visita del Patge Reial, Jocs de taula, festes més adreçades als petits, i tot un seguit de cursos oberts a tothom, en diferent espais com poden ser les dependències del centre de gent gran i també el gimnàs de l'escola Pericot.

Enguany el Carnaval s'ha organitzat conjuntament amb el barri veí del Pla de Palau-Sant Pau, i és una de les festes destacades; inclou una rua de disfres-

ses, tant individuals, com comparses, amb la participació d'alguns dels centres educatius del barri. S'entreguen regals per aquelles disfresses més treballades, i un grup musical acompanya la festa. Després de la rua, les persones assistents es troben a la plaça Claudi Girbal on s'acaba aquesta festa, acompanyada de xocolata desfeta amb melindros i un xic de xerinet. Per cloure la jornada es fa l'entrega dels diferents premis, tant a nivell de comparses, com individuals.

La celebració de la festa major el mes de juny, també fomenta la participació de famílies i infants a les diferents activitats, amb l'objectiu de crear un ambient festiu de germanor. Aquesta festa inclou concerts i balls populars, torneigs de petanca, vermouths musicals, caminada i cursa popular per totes les edats, activitats infantils, concurs de dibuix, jocs de taula en família i altres. Aquestes activitats tenen lloc a diversos espais del barri i estan obertes a tots els veïns i veïnes, i a tothom que hi estigui interessat.

La fira de la Joguina, pels voltants de Nadal, destina els recursos que s'obtenen a la Marató de TV3, i hi participen les AFAS dels centres escolars del barri, i l'AAVV de Montilivi. Es sol portar a terme a la Plaça Ciutat de Figueres, i s'allarga durant un matí de diumenge, amb caràcter lúdic i festiu. Es venen joguines de segona mà que s'han recopilat a través de la gestió dels diferents centres escolars participants; es fan tallers, i també es venen articles de bijuteria artesanals, cedits per veïnes i veïns. En cas de pluja o mal temps, les activitats es porten a terme a les instal·lacions de l'escola del Pla.

Durant el mes de desembre i principis de gener, l'Associació també organitza diverses activitats nadalenques com ara la visita al Patge Reial amb coordinació amb l'Ajuntament, la recollida de cartes dels Reis Mags, amb música nadalenca, i més.

Al llarg de l'any es programen jornades de jocs de taula per totes les edats, especialment adreçades a nens i nenes a partir de vuit anys. Aquestes sessi-

Per estar al dia de totes les activitats i festes del barri, es pot cercar informació al lloc web oficial de l'Associació de Veïns de Montilivi.

ons es realitzen al local social de Montilivi i són una oportunitat per compartir temps ens família i conèixer altres veïns.

Per estar al dia de totes les activitats i festes del barri, es pot cercar informació al lloc web oficial de l'Associació de Veïns de Montilivi.

Aglutinar generacions i sensibilitats diverses en un projecte comú i treballar per fer que els barris es converteixin en espais de trobada i en llocs on s'hi teixeixen amistats, s'hi facin coneixences i s'hi passin estones agradables i disteses tot participant en diferents actes lúdics i culturals, com l'assistència a teatre, a concerts i més, és una de les fites per la que es reuneixen i treballen els membres de la junta de l'Associació de veïns i veïnes de Montilivi, acollint a tots aquells i aquelles que estiguin interessats en formar-ne part. La cooperació, col·laboració, orga-

nització de celebracions i activitats que puguin contribuir d'una forma o una altra al bon veïnatge són uns dels eixos que ens animen a continuar la tasca any rera any.

Entenem que les festes revitalitzen el barri, i donen protagonisme a les entitats locals, comerços i famílies. En un món cada cop més tecnificat, les festes ja esmentades (com el Carnaval, la festa de Sant Jordi, la Festa Major, les Havaneres, la fira de la joguina, les activitats nadalenques, i altres) són un bàlsam col·lectiu que connecta generacions de persones que viuen al sector i també celebra la diversitat, a més d'impulsar el barri, donant més protagonisme a aquelles agrupacions veïnals, obertes a tothom, que tenen un objectiu comú; millorar la vida i fer partícips a tots els veïns i veïnes amb una bona gestió de tot un seguit d'activitats lúdiques i culturals, interessants i enriquidores.

Girona, la ciutat amable

Joan Miró Ametller
(amb la col·laboració de M. Guanter i J. M. Castanyer)

La Universitat de Girona, l'Ajuntament i altres entitats, com ara les Fundacions "la Caixa" i "Support", Mifas i el Consell municipal de la gent gran, han engegat un projecte molt suggeridor: com transformar Girona en una ciutat amable amb les persones grans. Amb aquest objectiu van signar un acord de col·laboració el mes de març passat. En efecte, l'Ajuntament, amb la regidoria denominada "Ciutat que cuida", ja forma part, des de febrer de 2025, de la xarxa europea de ciutats amigables amb les persones grans de la OMS i ha assumit el compromís de promoure els drets de les persones amb discapacitat de manera inclusiva. La nostra Universitat té un grup de recerca amb el nom d'Envel·liment, cultura i salut. Ajuntament i Universitat van iniciar el 2024 un projecte de diagnosi i elaboració del pla de "Ciutat amiga de les persones grans". Ara, els impulsors del projecte busquen la col·laboració del sector privat, d'entitats i associacions de ciutadans i del sector acadèmic i científic. Amb aquest objectiu, entre altres activitats, ja s'ha realitzat un cicle de conferències sobre temes d'envel·liment i salut.

La gent gran, que jo anomeno una mica en broma "gent amb experiència", no és necessàriament un grup diferent de la resta de ciutadans. Els projectes relacionats solen ser intergeneracionals. S'ha d'entendre que allò que es faci per als grans afecta, i beneficia, la globalitat dels ciutadans. Facilitar la circulació pel carrer als que tenen dificultats per caminar o van amb bastó també afavoreix als que circulen amb cotxets de criatures, cadires de rodes, caminadors... o carrets de la compra.

Algunes idees

Una cosa que reclamo és que els ciutadans s'impliquin voluntàriament en el projecte i aportin idees

concretes. Una de les missions del grups gestor és donar suport als processos participatius. En diferents àmbits he demanat que es facin propostes sobre com afavorir el caràcter amical i inclusiu de la ciutat. La idea és que la formulació de propostes identificables contribuirà a la incorporació d'amplis sectors ciutadans al projecte.

Per ara les respostes es centren en la importància creixent dels usos tecnològics digitals i la necessitat de formació en aquest àmbit, les dificultats originades per la manipulació dels nous contenidors d'escombraries i la solució de l'accessibilitat al propi domicili de gent amb mobilitat reduïda. Altres aportacions es refereixen a les barreres arquitectòniques, com ara desnivells i guals en voreres estretes, carrers de la zona urbana que encara són de terra, amb pedres i clots. Es considera necessari que totes les parades de BUS tinguin una plataforma. Cal arribar a temps en ajuda de les persones que viuen soles i que cauen,. Per exemple amb una campanya per utilitzar bé el penjoll de la Teleassistència. Crear zones protegides del fred i la calor. Controlar les bicicletes i els patinets que circulin incorrectament. No permetre que bars i cafeteries ocupin la major part de la vorera, sobretot en carrers estrets. Mantenir els carrers nets de defecacions de gossos.

També es reclama afavorir les distraccions en companyia, les relacions humanes. Localitzar en cada barri les persones que viuen soles, per trucar-les o visitar-les a fi i efecte d'assegurar la seva salut emocional. Vigilar els maltractaments contra persones grans en l'entorn familiar. Sovint les víctimes solen ser dones. Localitzar les persones grans que viuen soles o no però que no es relacionen amb gent del barri ni visiten el centre cívic i organitzar visites dels serveis socials. També, en cas de recursos mínims, que es supervisi que mengin correctament.

Aquest és el fruit de la col·laboració ciutadana.

Festa Major del Barri del Mercadal

Església parroquial de santa Susanna del Mercadal. Pintures restaurades de Domènec Fita de la capella de la mare de deu de Montserrat. Girona. 2007. Font: Arxiu històric de Girona

M^a. Rosa Pié Pont

El nom de Mercadal apareix documentat per primera vegada l'any 1007. Ha induït a molts historiadors a errors en suposar que en aquest indret s'hi celebrava el mercat més important de la ciutat de Girona en època medieval.

L'Església parroquial de Santa Susanna, és la imatge més emblemàtica del barri del Mercadal, una Plaça gran i ample davant de L'Església i les palmeres que engrandeix la seva bellesa, amb el nom de Santa Susanna.

Els dies 22, 23 i 24 de maig, (Santa Susanna) es celebra la Festa Major.

És una Festa Major que la Associació de Veïns organitza cada any amb més experiència, i fa que la festa sigui més coneguda i popular.

El Mercadal, és un barri molt comercial i conegut per tota la ciutat, la plaça de Santa Susanna que juntament amb la plaça u d'octubre, és un espai gran per poder gaudir de totes les actuacions sense problemes.

Aquest any el programa ha estat molt ben escollit, amb agradables actuacions musicals, concert de coral, jocs infantils i varies activitats per petits i grans.

El fi de Festa el sopar col·lectiu que cada any creix amb més comensals...no pot faltar la música de cloenda amb ball de country i també popular per els balladors, tot plegat hem de dir que la Festa Major del Barri del Mercadal va començar l'any 2020 i cada any va agafant més força i més popularitat amb tots els àmbits.

Es molt important que aquestes festes populars no és perdin...l'Associació de Veïns juntament amb l'Associació Gent Gran del Mercadal, treballem per continuar amb les nostres festes i tot sigui possible.

Temps de Flors 2025

Josep Maria Saiz Garcia

Del 10 fins el 18 del mes de maig es va celebrar a la ciutat la **"70ª Exposició de flors a monuments, patis, balcons i jardins de la ciutat"**. En els moments actuals podem considerar-la com una activitat internacional que permet contemplar els espais dels diversos llocs i entorns cercant la bellesa i la ornamentació que els acompanyen, mitjançant la extraordinària conjunció dels colors que l'envolten i la resta d'elements que conformen els nuclis de cadascun dels espais i projectes que conformen el Temps de flors de la ciutat.

La implicació social és extraordinàriament exemplar formant una part imprescindible en la confecció de tots els conjunts que formen les composicions de flors: 146 projectes florals dels quals 114 corresponen a Espais i projectes i la resta a diferents establiments participants d'Associacions de veïns i veïnes, escoles, instituts, voluntaris de "Càrites", escola d'arts florals, voluntàries i voluntàries de diferents activitats, institucions esportives, amics de les flors de Girona, centres comercials i moltes més institucions que han fet possible la realitat d'un esdeveniment tant significatiu a nivell internacional, portant tots ells el centre històric, artístic i cultural de la ciutat a l'abast de tantes persones (al voltant de 400.000 visitants) que han fet possible la seva

importància com a activitat extraordinària.

Es evident que tots els centres forals son importants en el conjunt, però pensem que es pot fer menció especial dels elements mes significatius dins de la ciutat:

Escalinata de la Catedral, muntatge que simula una cascada de flors i d'aigua. Els soterranis, dels quals es centren en la desforestació i recuperació del bosc. Començant per la bellesa de la natura i del bosc, continuant per la seva destrucció ocasionada per un incendi i completant l'estudi amb la regeneració del mateix bosc.

Singular també el Pont Eiffel, una de les instal·lacions més comentades. amb la simulació d'un núvol groc, i decorat amb branques seques de mimosa.

El barri vell i el Passeig arqueològic amb els molts i diferents espais als voltants de la Catedral els quals inunden de visitants tota la zona. Cal mencionar la importància especial immobiliària de l'antic barri jueu...

Tot el que estem comentant ha estat possible, evidentment, gràcies a les institucions oficials i privades dintre del diferents períodes històrics de la ciutat.

Entrant una mica a l'inici històric de la relació **Girona - Temps de flors** voldríem recordar aquesta aproximació, mitjançant unes petites pinzellades de la seva evolució:

Ens trobem a l'any 1943 en el qual ja es va fer a Girona un **"Primer concurso de flores y Frutos"** els dies de Fires convocat per la "Cámara Oficial agrícola de Gerona ; l'any 1944 seria el segon. És ben cert que, per l'entitat convocant i per les característiques de la convocatòria, potser fos un intent de recuperar la **"fira comercial i agrícola"** que s'havia fet a la ciutat des de 1932.

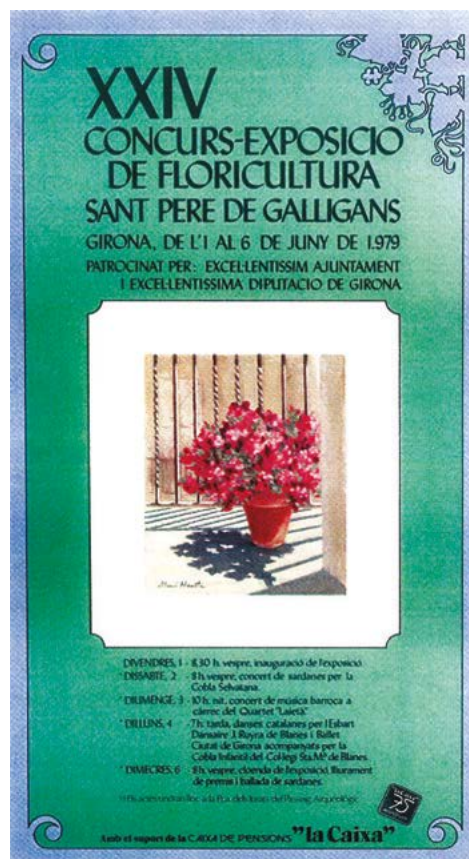
La **"Girona, Temps de Flors"** que coneixem actualment és una exposició de flors des de l'any 1954.

La implicació social és extraordinàriament exemplar formant una part imprescindible en la confecció de tots els conjunts que formen les composicions de flors

Unes dones que llavors, en aquell temps, formaven part de la *Secció Femenina* de la *Falange* realitzaren la primera exposició al Saló de Descans del Teatre Municipal de Girona. En aquella primera edició acompanyaren i actuaren en la composició de l'exposició persones aficionades a la cura de les flors.

El 1956 es celebrà a la Sala de Pergamins de la Biblioteca Pública de Girona i el 1958 a l'església i claustre de Sant Pere de Galligants, extraordinari lloc per a una mostra d'aquestes característiques. Des de llavors, l'Exposició de Flors es realitzarà per sempre al Barri Vell de Girona.

L'any 1979 es fa realitat l'**Associació "amics de les flors"** la qual, a partir d'aquests moments, serà l'encarregada d'organitzar l'exposició de les flors que es celebra cada any.

El 1982 l'Exposició es traslladà d'escenari i ho va fer a un altre edifici emblemàtic de la ciutat, el convent de Sant Domènec. Aquest serà la seu del certamen durant vuit anys.

Amb la col·laboració de l'Associació Amics de Girona Antiga es van començar a incorporar patis de finques privades que estaven tot

l'any tancats ornamentant-los amb instal·lacions florals com la resta dels espais. Així s'aconseguien dos objectius: millorar i ampliar l'Exposició de Flors i donar a conèixer als gironins i als visitants una part del patrimoni arquitectònic.

Tot i l'èxit creixent de l'Exposició de Flors, el 1991 no es pogué celebrar per falta d'espai. El convent de Sant Domènec havia estat cedit a la Universitat i no es trobà cap més edifici idoni.

A partir de l'any 1992 la exposició s'ampliarà a tot **el barri vell** de Girona. Els organismes i museus, els jardins i patis d'alguns habitatges, així com alguns indrets d'interès que normalment no estan oberts al públic, es poden visitar en un itinerari cada any canviant.

Dones de Girona en el record

Montserrat Guanter Salart

Pensionistes de CCOO de les Comarques Gironines

*Francina Boris als estudis de Radio España de Gerona
EAJ del carrer de la Força a Girona. 1955.
Font: Arxiu històric de Girona*

Francina Boris i Codina

(Girona, 1915-2013)

La dona de la ràdio

La Francina va ser la primera veu en català del franquisme que vam sentir a la ràdio. I no només això, que ja era important, sinó que hem de saber que amb 14 anys va debutar a Ràdio Girona, sense experiència, i allà es va trobar amb una feina que li agradava. Així, la ràdio i la llengua catalana van constituir per sempre més la seva professió i la seva passió.

La Francina va ser la primera veu en català del franquisme que vam sentir a la ràdio. I no només això, que ja era important, sinó que hem de saber que amb 14 anys va debutar a Ràdio Girona, sense experiència, i allà es va trobar amb una feina que li agradava. Així, la ràdio i la llengua catalana van constituir per sempre més la seva professió i la seva passió.

Durant la Segona República, la Generalitat la va nomenar locutora de Ràdio Associació de Catalunya. Al llarg de tota la guerra va continuar fent els mateixos programes i, a més, va fer crides a la població per defensar la ciutat quan ja hi havia els militars revoltats franquistes a les portes de Barcelona.

L'any 1942 va tornar a Girona i va crear el programa sardanista "Nostra dansa", que s'emet a Ràdio Girona i que va ser un dels primers en llengua catalana. El 1947 es va casar amb Miquel Vidal i Arquer, una persona destacada en l'ambient cultural gironí. Del seu currículum remarquem programes com "D'ací i d'allà" i "D'un clar país", el primer programa enterament en català i que va posar en marxa amb Enric Frigola. Van seguir molts més programes en els anys següents i va promoure les trobades sardanistes infantils a més de trenta pobles de les nostres comarques. Així mateix, va col·laborar amb el Diari de Girona.

Els estudis de Ràdio Girona al carrer de la Força, amb la popular locutora Francina Boris

Va rebre nombroses distincions, entre les quals destaca la Creu de Sant Jordi el 2008.

En el centenari de la ràdio, el passat 2024, també vam celebrar els 91 anys de Ràdio Girona - EAJ38, que va iniciar les seves emissions amb la veu meravellosa de la Francina, al local de Carreras Peralta, i poc després, al carrer de la Força, 8, on van emetre fins al 1996, quan van començar a ocupar les instal·lacions actuals. Tot plegat s'explica molt bé al documental de la periodista i professora de la UdG Sílvia Espinosa, *Locutores i dones*. Les veus oblidades de la història de la ràdio a Girona, 1930-1975.

Va rebre nombroses distincions, entre les quals destaca la Creu de Sant Jordi el 2008. L'artista gironina M. Àngels Feliu, la jove de la Francina, amb la col·laboració de Ció Abellí, va entomar l'encàrrec de dedicar-li una escultura, *Dona de la ràdio*, que és una figura femenina que fa homenatge a una pionera de la ràdio dels anys trenta i quaranta i també com a promotora de la sardana. La podem veure al barri de Domeny, on també se li ha dedicat un passeig.

He tingut la gran sort de poder fer tota la vida allò que m'agradava."

Recordem unes paraules seves en una entrevista de Pere Madrenys el 1985.

Va morir a Girona el 7 de novembre del 2013, a l'edat de 98 anys, però encara ens ressona la seva dolça i meravellosa veu.

Fonts:
Pau Lanao i Miquel Torns. "Dones de Girona", El Punt Avui (2021).
Jordi Grau. "Mirades", El Punt Avui (26-10-2024 i 10-12-2024).

Renaixement

Narcís Sureda

Els historiadors situen els inicis de la edat moderna entre el final del S. XV i l'inici del XVI, coincidint, aproximadament amb el transcendent fet del descobriment d'Amèrica el 1492. Però, naturalment, no es produí cap salt puntual, cap inflexió en cap dels fets d'ordre cultural que, paulatinament, anaren prenent cos, des de la recuperació de la cultura clàssica (mitologia, filosofia, teatre, escultura, pintura, arquitectura, etc.).

Pel que fa a la gastronomia, la immensa majoria de la població no experimenta cap canvi fins que, al final de l'època es generalitzà l'ús dels productes provinents d'Amèrica, uns productes tant importants com les patates, els pebrots, la xocolata o el cafè, quin us es va anar generalitzant si bé que amb les patates va costar que fossin acceptades per la gent, que creien que provocaven malalties i varen ser l'origen d'episodis curiosos a finals del s. XVIII com el que la reina Mª Antonieta es guarnia el seu monumental pentinat amb flors de patatera per a mostrar que ella en consumia i que un botànic de la Cort, un tal Parmentier inventés una mena de puré de patata amb mantega i llet que se servia en els banquets reials i acabà prenent el nom del seu inventor.

O que Frederic el Gran de Prússia, a la vista que la gent no consumia patates, plantà camps de patateres en els jardins de palau i hi posà soldats de guàrdia, dia i nit, com si allò fos una menja exquisida. Els guardians tenien instruccions de fer la vista grossa i deixar que la gent en robés. En veure que eren bones i atipaven, el seu ús es generalitzà.

Encara ara, a centreeuropa la patata és un aliment bàsic i imprescindible.

A l'entrada del renaixement, doncs, no es produí cap salt gastronòmic sobretot per a la majoria de la gent que anava seguint amb el boca-orella culinari que venia de tan lluny.

El que anà succeint es que els costums evolucionaren tant en algunes preparacions culinàries com en els usos i pràctiques en els grans banquets i també en les cases benestants.

No obstant tot això, no cal oblidar que en l'edat mitjana existí una cuina ètnica important, la cuina jueva de la que no hem parlat encara però, que, sens dubte deixà la seva petja en la cuina del renaixement. Era una cuina molt generalitzada que, sens dubte perdurà en alguns trets, sobretot en les fórmules per a les preparacions però el fet més característic, que no perdurà eren aquelles receptes gastronòmiques lligats a la religió, les prescripcions religioses.

Tot el que es consumia havia de ser "Kasher" que significa pur o elaborat segons una normativa que un rabí havia de certificar. Això no tenia gran incidència pel que fa al consum de fruites i verdures però sí en la carn. Els animals havien de ser sacrificats seguint un ritual.

No es podia barrejar llet amb carn o peix.

No es podien consumir peixos sense escata, per tant res de crustacis i cefalòpodes.

No es podia fer preparacions amb carn i peix alhora.

I el vi havia de ser elaborat també segons un ritual. I res de porc.

Una normativa que tenia més motius sanitaris que religiosos, dels que els més coneguts eren el xai pascual i el pa àcim.

Aporto unes fotografies de plats jueus. Les mandonguilles de vedella amb brots verds de card, l'amanida guisada de bledes i pastanagues.

No podíem deixar de parlar-ne, malgrat que ho fem a destemps, però la gastronomia jueva no influí massa en la nostre cuina sinó en algunes receptes escadusseres en alguna preparació de pastissos d'ametlla.

Els jueus foren expulsats el 1492.

Tornant al renaixement del que posseïm importants receptaris en els llibres de Coch i del Sant Soví – per cert, tots dos escrits en català – dels que ja hem parlat.

A l'inici d'aquella època, Catalunya va prendre plena puixança respecte dels productes de primera necessitat i, en molts d'ells, se'n era autosuficient com en l'oli, el vi, la carn de porc, la mel, la fruita seca, el blat i la sal. Hi havia un cert dèficit de formatges, que s'importaven de Mallorca així com carn d'ovella i de vedella que, suposem, es transportava amb els animals vius.

Sembla una paradoxa però hi havia un cert dèficit de peix fresc – es consumia molta salaó i bacallà – en canvi era abundant l'arròs.

Tant en tractar de la gastronomia medieval com en la del Renaixement considerem, sobretot, els trets culinaris i els productes del que podem anomenar alta cuina i de gent més o menys acomodada. La gent senzilla s'alimentava sense luxes però suculenta i tant tradicional, quins trets han perdurat fins ara, com les escudelles, els estofats, els farcits i molts etcèteres.

La gent pobra subsistia amb una alimentació primària.

No obstant, la tradició gastronòmica que descriuen els llibres de Sant Soví i de Coch i que han passat a la història no descriuen, només, el que se servia en les grans taules de banquets sinó que contenen receptes clàssiques entre les que es troben moltes de les actuals.

Catalunya en aquella època, era la capdavantera de la gastronomia mundial, a l'abast de les classes mitjanes. I quan dic Catalunya, em refereixo al conjunt que formaven les actuals autonomies de Catalunya, Valencia, Les Illes i l'Aragó.

Sabem que, en els banquets del renaixement se solien utilitzar vaixelles de plata perquè hi ha una carta de Pere el Cerimoniós que demana rescabalar-se de la vaixel·la de plata que tenia pignorada a uns astuts jueus – potser conversos – perquè li feia vergonya que els consellers francesos que tenia convidats haguessin de menjar en escudelles de fusta o ceràmica – i cal puntua-

litzar que s'anomenava escudella (en castellà escudilla) al plat fondo en que se servien les sopes que acabaren robar el nom a aquell plat. En català antic, servir la sopa se'n deia escudellar, és a dir, omplir l'escudella.

Al rei Pere no li devia funcionar la economia domèstica.

Ramon Muntaner descriu amb detall el cerimonial dels banquets i de vaixelles i jocs de taula.

Així com en l'alta edat mitjana els comensals trinxaven la carn – quan no la menjaven a queixalades – amb un ganivet i ajudant-se amb un tros de pa i s'eixugaven els dits amb pells de conill lligades a la taula llançant els ossos als gossos, en el Renaixement existia la figura de l'escuder trinxant que, provist d'un gros ganivet i una forca de dues punxes, trinxava les peces grosses sobre una tauleta davant de la presidència i l'anava servint a peces. Els comensals se servien de ganivet i forquilla – inventada i posada de moda a Itàlia – i usaven tovalló.

Fins fa uns anys era corrent, en els regals de casament, obsequiar els nuvis amb el que s'anomenava trinxant i que consistirà en un ganivet gran i una forca de dues pues. També en el mobiliari clàssic d'un menjador, a més de la taula i les cadires a joc i havia dos mobles, aparadors amb mirall, calaixos i armaris.

Un d'ells el més gran, s'anomenava "buffet" i servia per a posar-hi les ampolles i altres estris de taula i guardar-hi coberts i vaixelles. L'altre, el més petit, s'anomenava trinxant i, en teoria, servia per això, per trinxar les peces i servir-les tallades.

Herència del Renaixement.

A tota Europa era costum servir – en els banquets – les peces guarnides, amb fruites, plomes i serrels de paper. Capons, paons, ànecs, garrins, senglars o cabrits.

Sembla que Leonardo da Vinci, que era extraordinàriament polièdric i exemple d'home renaixentista, també era aficionat a la cuina i, amb un soci, obrir un restaurant a Florència a on, per primer cop, es posaren tovallons i forquilles i se servien uns plats exquisits però poc voluminosos, això sí, molt ben decorats que potser s'assemblaven als d'en Josep Roca.

Sembla que el negoci no li va funcionar, segurament perquè la gent estava acostumada a plats més voluminosos.

Es va posar de moda consumir begudes fresques i eren famoses les aigües de civada i ordi i la orxata. Es refrescaven amb glaç procedent de les muntanyes a l'hivern o dels nombrosos "pous de glaç" escampats per tot el territori i encara útils a primers del S. XX.

En seguirem parlant en el proper article.

AHIR I AVUI

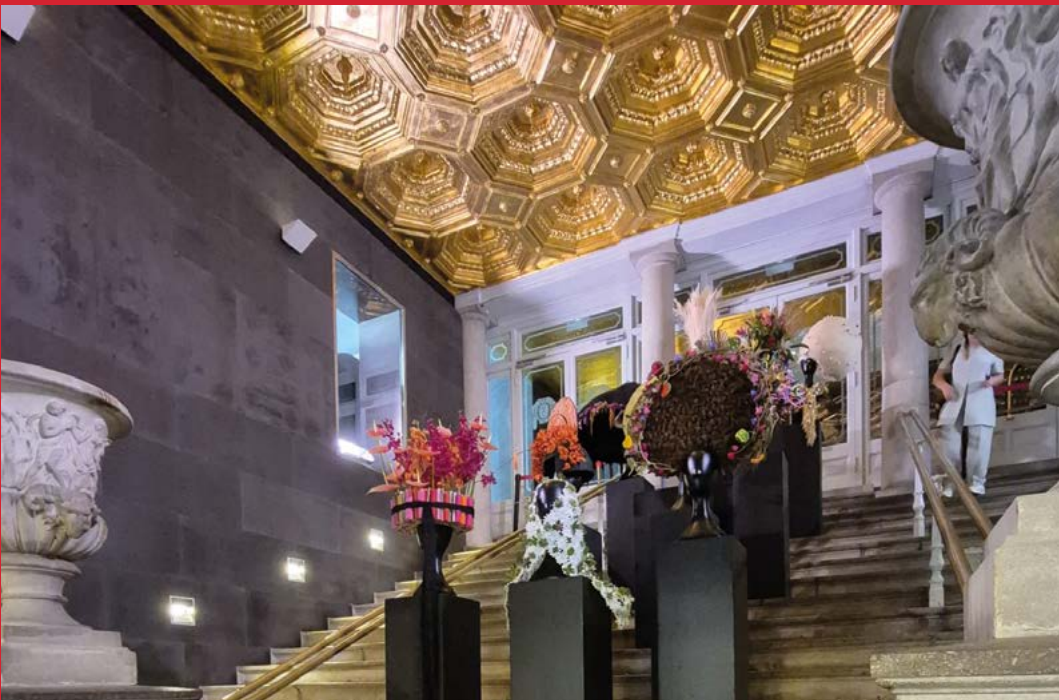
Teatre Municipal de Girona

Ahir

Escala d'accés al Teatre Municipal de Girona, 1940.

Foto: Arxiu històric de Girona

Avui

Engalanades per Temps de Flors, i celebrant la setantena edició del festival.

Foto: Carmen Llusà